

IZBA ARCHITEKTÓW
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

KRAJOWA RADA IZBY ARCHITEKTÓW RP

Warszawa, 25 października 2013 r.

I.dz. 397/KRIA/2013/w

Szanowna Pani

Iwona Śledzińska- Katarasińska

Przewodnicząca

Komisji Kultury i Środków Przekazu

Sejm RP

SZANOWNA PANI PRZEWODNICZĄCA,
WYSOKA KOMISJO,

W nawiązaniu do zaproszenia do przesłania w trybie konsultacji społecznych uwag w sprawie projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu, Krajowa Rada IARP pragnie przedstawić swoje stanowisko.

Przede wszystkim należy wskazać, że inicjatywa Kancelarii Prezydenta RP została przez środowisko zawodowe architektów przyjęta z najwyższą uwagą i zainteresowaniem. Powszechna degradacja krajobrazu, dokonywana na wspólnej wartości jaką jest przestrzeń publiczna, będąca wynikiem coraz głębszej komercjalizacji życia gospodarczego i społecznego, musi w trybie pilnym zostać powstrzymana. **Zasoby krajobrazowe mają ograniczony charakter, a obserwowany proces degradacji krajobrazu nosi obecnie znamiona gospodarki rabunkowej.** Dlatego inicjatywę zmierzającą do prawnego uregulowania powyższych zagadnień przyjmujemy z najwyższym uznaniem i nadzieją, bowiem nie da się tej kwestii w jej obecnym stanie odkładać na później.

Powyższa teza nie jest w obecnej chwili pojedynczym głosem środowiska architektów. Obserwowany w ostatnim okresie wzrost zainteresowania opinii publicznej tematem urbanistyki, architektury i krajobrazu, widoczny chociażby poprzez rosnącą popularność tych zagadnień w mediach, pozwala sądzić, że obniżanie się jakości wspólnej przestrzeni przekroczyło punkt

krytyczny i stało się troską nie indywidualnych osób czy środowisk, ale troską publiczną. To daje nadzieję, że podjęta inicjatywa nie pójdzie na marne.

Co do treści przesłanego projektu to pragniemy odnieść się do kilku zagadnień, na które zwróciliśmy szczególną uwagę. Dotyczą one:

- urbanistycznych zasad ochrony krajobrazu oraz obostrzeń w procedurze wnoszenia dominant krajobrazowych;
- współodpowiedzialności wszystkich uczestników procesu projektowego za ochronę krajobrazu;
- możliwości lokalizacji reklam w pasach drogowych;
- wzmocnieniu wymagań stawianych reklamom na gruncie Prawa Budowlanego;
- wpływu zagadnień ekonomicznych na politykę „reklamową” gmin.

Przewidywana w ustawie o ochronie przyrody instytucja *urbanistycznych zasad ochrony krajobrazu*, jak też w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym *zasad i warunków sytuowania obiektów małej architektury, urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń*, spełni pokładane w niej oczekiwania, nie stając się jednocześnie barierą dla procesów inwestycyjnych tylko wtedy, kiedy będzie stanowić zasady i reguły dla rozstrzygnięć w fazie konstytuowania się sposobu realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych. To w tej fazie - fazie konfrontacji konkretnego zamiaru inwestycyjnego z uwarunkowaniami obszaru, w którym zamiar ten ma być realizowany - rozstrzyga się ostatecznie ład przestrzenny i ochrona krajobrazu. Wszystko co jest wcześniej (plany miejscowe, decyzje o wz ale także w/w planowane instytucje regulacyjne) to sfera reguł, zasad i warunków nie odniesionych jeszcze do w pełni skonkretyzowanego zamiaru inwestycyjnego - zatem nie powinna przesadnie parametryzować i detalicznie przesądzać zjawisk krajobrazowych. Projekt Budowlany, będący podstawą pozwolenia na budowę, to z kolei instrukcja budowlana realizacji inwestycji tj. faza zbyt późna na weryfikację podstawowych dla krajobrazu i ładu przestrzennego rozstrzygnięć krajobrazowych, urbanistycznych i architektonicznych. Niezbędne jest zatem wyodrębnienie tej fazy procesu inwestycyjnego, w którym na gruncie warsztatu urbanisty i architekta konstytuuje się sposób realizacji konkretnego przedsięwzięcia i odniesienie do niej progów weryfikacyjnych i kontrolnych. W przeciwnym razie decyzje rozstrzygające o ładzie przestrzennym i krajobrazowym w dalszym ciągu podejmowane będą poza warsztatem urbanisty czy architekta, a czynnikami przesadzającymi o sposobie stosowania zasad ustalonych w dokumentach regulacyjnych pozostaną wyłącznie czynniki polityczne i komercyjne. Aktualne pozostaną słowa

R. Szewczyka przytoczone w uzasadnieniu: [...] *Do tego słupy wysokiego napięcia stawia się, gdzie komu wygodnie, lokalni włodarze wycinają szpalery drzew rosnących wzdłuż dróg i wiekowe drzewa na miejskich rynkach, jednocześnie zgadzają się na stawianie wielkich reklam* [...]. W swoich stanowiskach Izba Architektów Rzeczypospolitej Polskiej wielokrotnie zwracała uwagę, że Projekty Zagospodarowania Terenu inwestycji infrastruktury technicznej i drogowej wymagają udziału architektów.

Konieczność wyodrębnienia tej fazy dostrzegana jest nie od dziś - już w projektach zmiany ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym procedowanych w latach 2007-2011 pojawiała się instytucja *Urbanistycznego Planu Realizacyjnego*. Instytucja podobnie definiowana pojawia się dzisiaj w materiałach Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Budowlanego. Również w postulatach Izby Architektów RP do procesu legislacyjnego pojawia się faza projektu urbanistyczno- architektonicznego jako kluczowa dla weryfikacji procesu inwestycyjnego.

Poważną wątpliwość budzi przyznanie różnych uprawnień w procedurach ochrony krajobrazu decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego i decyzji o warunkach zabudowy. Zdaniem IARP następuje tu złamanie dwóch zasad :

- symetrii względem prawa podmiotów publicznych i prywatnych;
- niezależności rozstrzygnięć merytorycznych i specjalistycznych - kwestie ładu krajobrazowego do takich należą - od statusu inwestora. Oznacza to relatywizowanie kryteriów merytorycznych w tej samej sprawie w zależności od rodzaju podmiotu inwestującego oraz brak konsekwencji w stosowaniu podstawowych zasad, a to jest jedną z przyczyn obecnego stanu rzeczy.

Przyjęte w przesłanym projekcie rozwiązania w zakresie zasad sytuowania reklam w pasach drogowych oceniamy jako niewystarczające. Zagadnienie powyższe nie jest bowiem materią sporu o tryb wydawanych rozstrzygnięć (cywilistyczny czy administracyjny), lecz wyłączną materią zagadnień bezpieczeństwa ruchu drogowego. Jakikolwiek urządzenia nie służące bezpośrednio organizacji i bezpieczeństwu ruchu drogowego muszą być zdecydowanie eliminowane z pasa drogowego. Każda reklama ma wyłącznie jeden cel - skupienie na sobie chociaż chwili uwagi, zarówno poprzez swoją treść jak i formę, w przeciwnym przypadku jest po prostu reklamą złą. To właśnie w tym przedziale czasu niejednokrotnie decyduje się bezpieczeństwo uczestników ruchu drogowego, ze wszystkimi jego, także tragicznymi, konsekwencjami. Przyjęcie w przesłanym projekcie rozwiązania, iż w celu zapewnienia właściwego poziomu bezpieczeństwa ruchu drogowego proponuje się udzielenie ministrowi właściwemu do spraw transportu delegacji ustawowej do określenia zasad sytuowania tablic

i urządzeń reklamowych w pasie drogowym, jeśli miałyby dopuszczać taką możliwość, jest równoznaczne z obniżaniem tego poziomu. To przecież właśnie z uwagi na konieczność zapewnienia maksymalnego poziomu uwagi i koncentracji ustawodawca wprowadził przepisy zakazujące używania telefonów komórkowych bez odpowiedniej instalacji w trakcie prowadzenia pojazdów mechanicznych, czy też przepisy eliminujące nietrzeźwych uczestników ruchu drogowego (w niektórych państwach do poziomu 0 ‰). W konkluzji pragniemy zwrócić uwagę, że sytuowanie reklam w pasach drogowych powinno być jednoznacznie zakazane, co przy okazji doprowadzi zagadnienia ochrony krajobrazu do najwyższych standardów znanych chociażby z krajów skandynawskich.

Za niewystarczające uznajemy także zasady ochrony krajobrazu związane z estetyką istniejących i projektowanych obiektów budowlanych. Pozostawienie tej kwestii wyłącznie kategoriom estetycznym nie wyczerpuje merytorycznej strony tego zjawiska. Dlatego Izba Architektów RP proponuje wzmocnienie narzędzi ochrony krajobrazu także na gruncie ustawy Prawo budowlane. Zwrócić należy uwagę, że obecna sytuacja, kiedy całe budynki zakryte zostają nośnikami reklamy ma wpływ nie tylko na estetykę, ale także na warunki techniczne, jakim powinny odpowiadać budynki, głównie z zakresu nasświetlenia, nasłonecznienia, wentylacji, ewakuacji oraz bezpieczeństwa pożarowego. Proponuje się zatem przyjęcie rozwiązań, aby reklamy o powierzchni wykraczającej poza prostą informację o podmiocie oraz umiejscawianą wyżej niż parapet pierwszego piętra spełniały każdorazowo (także podczas wymiany jej graficznego wyglądu) wymogi odpowiednich opinii właściwych rzeczoznawców, posiadały odpowiednie, indywidualne dla każdej sytuacji atesty z zakresu klasy odporności ogniowej przegród zewnętrznych złożonych z budowlanej materii ściany „obłożonej” dodatkowymi materiałami nośnika reklamowego oraz indywidualny plan ewakuacji prowadzonej także poprzez okna w trakcie trwania akcji ratunkowej. Bezwzględnemu zakazowi powinno podlegać przesłanianie okien do pomieszczeń przeznaczonych na stały pobyt ludzi. Dodatkowo każda wymiana formy graficznej reklamy musiałaby uzyskać zamienne pozwolenie na budowę z uwagi na zmianę w elewacji i kolorystyce obiektu. Inaczej mówiąc, stoimy na stanowisku, że obiekt budowlany wraz z ewentualnymi elementami wielkowymiarowych reklam stanowi całość techniczną, podlegającą weryfikacji w procesie administracyjnym zgody na budowę lub eksploatację. Zapobiegnie to sytuacji, gdzie wymogi prawa dotyczą wyłącznie budynku jako nośnika reklamy, sama zaś reklama nie podlega już żadnym uregulowaniom prawnym - jak to ma miejsce obecnie. Mamy nadzieję, że takie rozwiązania skutecznie ograniczą obserwowaną samowolę i dowolność w tym zakresie.

Pragniemy także zwrócić uwagę na wpływ zagadnień ekonomicznych na politykę reklamową gmin. Zaproponowana możliwość uzyskiwania przez gminy dochodów z reklam w sposób oczywisty może spowodować skutki przeciwne do zamierzonych, doprowadzając do maksymalnego wykorzystania pojawiającego się źródła przychodów.

Krajowa Rada Izby Architektów RP przyjmuje inicjatywę Kancelarii Prezydenta RP z najwyższą uwagą i zainteresowaniem, deklarując swoje pełne zaangażowanie w jej ostateczny kształt i jak najszybsze wprowadzenie jako obowiązującego prawa.

Z wyrazami szacunku

Piotr Gadomski, Architekt IARP

Członek Krajowej Rady